
Прокопенко Софія Анатоліївна

здобувач вищої освіти третього медичного факультету
Харківський національний медичний університет, Україна

Гавриленко Світлана Дмитрівна

здобувач вищої освіти третього медичного факультету
Харківський національний медичний університет, Україна

Боровик Катерина Миколаївна

канд.мед.наук, асистент кафедри внутрішньої медицини №2,
клінічної імунології та алергології ім. академіка Л.Т.Малої
Харківський національний медичний університет, Україна

ТРАНСПЛАНТАЦІЯ ФЕКАЛЬНОЇ МІКРОБІОТИ, ЯК ОДИН ІЗ АКТУАЛЬНИХ МЕТОДІВ БОРОТЬБИ З CLOSTRIDIUM DIFFICILE

Актуальність. Трансплантація фекальної мікробіоти (ТФМ) - один із новітніх методів лікування, який використовують переважно при інфікуванні рекурентною інфекцією викликаного *Clostridium difficile*. Даний метод здобув свою цінність з 2013 року, коли Управління з санітарного нагляду за якістю харчових продуктів та медикаментів США схвалило ТФМ для лікування рецидивної рефрактерної інфекції *Clostridium difficile*. Для багатьох людей які страждають на антибіотико-асоційовану діарею, перелік лікарських засобів звужується до мінімуму, що призводить до зниження якості життя. ТФМ - для таких осіб це єдиний метод, що допоможе їм зменшити страждання і знизити ризик рецидивів захворювання. Клінічні дослідження в області методу ТФМ нині тривають, і з кожним роком спектр показань до застосування розширюється. Позитивний ефект було виявлено при таких захворювання шлунково-кишкового тракту, як кишковий дисбіоз, синдром подразненого кишечника та запальні захворювання кишківника.

Мета. Дослідити ефективність трансплантації фекальної мікробіоти, як новітнього методу лікування в гастроентерології. Визначити переваги та недоліки даного методу у боротьбі з *Clostridium difficile*.

Матеріали та методи. Було переглянуто та вивчено, зарубіжні статті, електронні ресурси, літературні джерела, сайти та новітні дослідження проведені українськими клініцистами в цій сфері.

Результати та обговорення. *Clostridium difficile* - один із основних внутрішньолікарняних збудників, який характеризується високою здатність до рецидивів. Після першої вдалої антибіотикотерапії рецидив може виникнути у 1 із 5 пацієнтів, а в осіб з рецидивуючою інфекцією *Clostridium difficile* ймовірність епізодів загострення в подальшому ще вище - 1 із 2 випадків. У таких пацієнтів це є абсолютним показанням до застосування ТФМ, що знижує ризик виникнення подальших рецидивів.

Загальна смертність у пацієнтів з інфекцією викликаного *Clostridium difficile* - коливається від 5 до 40 %, пряма відносна смертність – від 4 до 7 %. Серед пацієнтів, які пройшли лікування, до 8% страждають тяжкими ускладненнями: паралітична кишкова непрохідність, токсичний мегаколон, перфорація ободової кишки, перитоніт, шок та блискавичний перебіг інфекції. Задля збереження життя таким пацієнтам призначають субтотальну колектомію. [1]

Суть методу трансплантації фекальної мікробіоти полягає в заборі фекалій від донора, який попередньо детально обстежується, для того, щоб кал відповідав всім вимогам пересадки та містив збалансовану кількість кишкової флори. Підготовану фекальну мікробіоту можуть вводити реципієнту двома способами: через назодуоденальний катетер або введенням в товсту кишку методом колоноскопії.

Відбір донора відіграє важливу роль, та головним чином впливає на ефективність заселення кишечника здоровою мікрофлорою та елімінацію *Clostridium difficile*. Донори повинні відповідати певним критеріям: здоровий образ життя, дієта, нормальний індекс маси тіла, не вживав антибіотики протягом останніх 6 місяців, не має хронічних шлунково-кишкових розладів. Потенційний донор повинен пройти обстеження на наявність гепатитів А, В, С, ВІЛ, сифіліс, кишкові паразитарні інфекції такі, як лямбліоз або гельмінти та на *Clostridium difficile* [2].

Донори також проходять тестування мікробіому, в ході якого аналізуються такі параметри: склад та різновид їх кишкової флори. В окремих випадках фекальні трансплантати попередньо поміщають в карантин не менше ніж на 3 місяці, оскільки деякі захворювання мають тривалий інкубаційний період - це знижує ризик передачі інфекції через трансплантати та виникнення різних ускладнень [3].

ТФМ - є ефективним та безпечним методом і добре переноситься навіть дітьми, побічні ефекти які можуть виникнути більшою мірою пов'язані саме з методом пересадки фекального трансплантата, аніж з безпосереднім впливом кишкової мікробіоти на організм. Колоноскопія - є більш інвазивним методом внаслідок чого можуть виникнути такі побічні ефекти: здуття, спазми живота, запор та незначне підтікання розчину трансплантата. Більш серйозними являються: інфікування бактеріями чи вірусами, які містяться в фекальному трансплантаті донора, також можуть виникати кровотечі, розриви або перфорація кишківника. Якщо перенесення матеріалу проводиться через назодуоденальний зонд – одним з ускладнень є пневмонія. Основними перевагами методу ТФМ є прогресивне зниження симптомів вже через 2 тижні досягнувши максимуму до 12 тижня.

Нами було розглянуто рандомізовані плацебо-контрольовані дослідження, які були проведені клініцистами у групі з 56 хворих на постінфекційний СПК та діарею. Пацієнтів було розділено на 2 групи, в одній проводили базисну терапію, а в другій виконували ТФМ методом колоноскопії. Дослідження показало, що в обох групах лікування було ефективним [4].

За допомогою проведеного дослідження було виявлено можливі механізми ефективності ТФМ: через 1 місяць після проведення процедури було зафіксовано збільшення загальної кількості коротколанцюгових жирних кислот у калі, які беруть участь у регуляції перистальтики кишечника, секретії та всмоктування води та електролітів. Також спостерігалось підвищення рівня масляної кислоти (бутират) упродовж одного року, що є важливим джерелом енергії для епітеліальних клітин товстої кишки, що впливає на імунну відповідь, зменшує кишкову проникність і гальмує перистальтику кишечника. [3, 5]

Висновок. Трансплантація фекальної мікробіоти - являється новітнім та високоефективним методом, з невеликою кількістю побічних реакцій, ефективністю майже 90%. Даний метод є основним в лікуванні рецидивуючої інфекції *Clostridium difficile*. В майбутньому є висока перспектива застосування даного методу не тільки при кишкових захворюваннях, а й при інших патологіях.

Список використаних джерел:

1. Sarbagili Shabat C, Scaldaferrri F, Zittan E, Hirsch A, Mentella MC, Musca T, et al. Use of faecal transplantation with a novel diet for mild to moderate active ulcerative colitis: The CRAFT UC randomised controlled trial. *J Crohn's colitis* (2022) 16:369–78. doi: 10.1093/ecco-jcc/jjab165

2. Wei ZJ, Dong HB, Ren YT, Jiang B. Efficacy and safety of fecal microbiota transplantation for the induction of remission in active ulcerative colitis: a systematic review and meta-analysis of randomized controlled trials. *Ann Transl Med* (2022) 10:802. doi: 10.21037/atm-22-3236
3. Ткач С., Дорофеев А., Кузенко Ю. Ефективність і перспективи застосування трансплантації фекальної мікробіоти при синдромі подразненого кишечника. *Здоров'я України «Гастроентерологія. Гепатологія. Колопроктологія» № 3 (61) 2021 р.* URL: <https://health-ua.com/article/67570-efektivnst-perspektivi-zastosuvannya-transplantac-fekalno-mkroboti-prisind>
4. Fecal microbiota transplantation: Review and update / J.-W. Wang et al. *Journal of the Formosan Medical Association. PubMed.* 2019. Vol. 118. P. S23–S31. URL: <https://doi.org/10.1016/j.jfma.2018.08.011>
5. Fecal microbiota transplant, its usefulness beyond *Clostridioides difficile* in gastrointestinal diseases / P. Núñez F. et al. *Gastroenterología y Hepatología. PubMed.* 2021. URL: <https://doi.org/10.1016/j.gastrohep.2021.05.009>